بلاوكراوی زانیاری: خاڵی سەرەكی دەربارەی هەردوو كرداری هەڵبژاردن و ژماردن

1- چوارچێوەی بنگە و وێستگەی هەلبژاردن.

- كومیسون هەڵدەستێت بە دامەزراندنی نێزیكی 1150 بنگەی هەلبژاردن لە هەریمی كوردستان بەمەبەستی جیَ بەجێكردنی كاری هەلبژاردنی پەرلەكان و سەروكایەتی هەرێم. هەر بنگەییك بریتیە لە ویستگەییكی هەلبژاردن یان زیاتر كە تێكرایەكانی دەگاتە 5400 ویستگە، وچاوەروانە كە هەر وێستگەییك بەشی یا بێشەوازی 500 دەنگدار بكات .
- بە مەبەستی فراوانكردنی بەشداری هەموو دەنگدارەكانی شایستە لە كرداری هەلبژاردن ، ویستگەی هەلبژاردنی تایبەت بۆ دەستەكانی دەنگداران ئەوانەی تواناپان نییە بۆ دەنگدان لە رۆژی هەلبژاردن 25 تەمموز 2009 دادەمەزرێت. ئەوها كومیسون هەلدەستێت بە كردنەوەی نیزیكی 150 بنگەی هەلبژاردن و450 وێستگەی هەلبژاردن لە هەریمی كوردستان و هەندێك لە پارێزگەكانی دیاركراو لە عیراق بەمەبەستی كاری دەنگدانی تایبەت لە روژی 23 تەمموز .
- هەر بنگەییك ویستگەییكی هەلبژاردن ژمارەی تایبەت هەیە (1,2,3,4,.... تادوایی) و ئەم ژمارەیە توماردەكرێت لە هەموو فورمەكانی هەڵبژاردن و ژماردن , و لەسەر سەندوقەكانی هەلبژاردن و كەرستەی تری تایبەت بەو وێستگەیە . سەبارەت بە ویستگەكانی دەنگدانی تایبەت پێناسە دەكرێت لەرێی دانای پیتی لەگەل ژمارەكە (1/خ , 2/خ , 3/خ ,....) .
- ئەو یاسادانانەی كە كارپێكراوە ، هەریمی كوردستان " یەك بەریوەبەرایەتی هەڵبژاردنە" لاپەرەكانی هەلبژاردن لە هەموو پارێزگەكانی هەرێم یەكە بۆ هەردوو كرداری هەلبژاردن . لاپەرێكی هەلبژاردنی تایبەت بە پەرلەمان دەدرێت بە هەر دەنگدارێك و هەروەها لاپەرەییكی تر تایبەت بە هەلبژاردنی سەروكایەتی.

2- كرداری هەلبژاردن و ژماردنی ئاسایی :

- هەر ویستگەیێكی هەلبژاردنی ئاسایی لیستەی ناوی دەنگدارانی خوی هەیە, ئامادەكراوە بەپێی زنجیرە ئەبجەدی . وهەر دەنگدارێك واژە دەكات لەسەر لیستەی دەنگداران پێش وەرگرتنی لاپەرەی هەلبژرادن، دەبێت توماركراو بێت لە لیستەی دەنگداران بەمەبەستی دەنگدان لە ویستگەی هەلبژاردن.
- كرداری ژماردنی لاپەرەكانی هەلبژاردن لە ویستگەكانی هەلبژاردنی ئاسایی دەكریت لە كاتی تەواوبوون لە كرداری هەلبژاردن . وكاردرەكە رادەسپێرێ بەهەموو كردارەكانی

هەلبژاردن و ژماردن، وتەواوكردنی فورمی 401 (فورمی بەيەك لاكردن و ئەنجامەكان لە ويستگەكانی هەلبژاردنی تايبەت بە هەلبژاردنەكانی پەرلەمان) و فورمی 402 (فورمی بەيەك لاكردن و ئەنجامەكان لە ويستگەكانی هەلبژاردنی تايبەت بە هەلبژاردنەكانی سەروكايەتی). و لەپاش ئەوە فورمی ئەنجامەكان دەگوێزرێتەوە بۆ بنگەی داكردنی زانياريەكان سەربەكوميسون لە بەغدا بەمەبەستی داكردن و كوكردنی زانياريەكان .

- لە كاتی كە بە توانا نەبو يەك لاكردنی لاپەرەكانی هەلبژاردن لە سنووری ڕێپێدراو لە ماوەی كرداری يەك لاكردن ، كردارەكانی ژماردن لە ويستگەكە رادەوەستێت ، سەندوقەكانی هەلبژاردن وهەموو كەرەستەی هەستيار دەگوێزێت بۆ بنگەی ژماردن بەمەبەستی وردكاری وپشكنين ، لە ڕێی ئەمباری نويسينگەكانی هەلبژاردن لە پاريزگاكە. و بەپێی ئەوە بريار دەدريت دەربارەی تواناى ژماردنى لاپەرەكانی هەلبژاردن و دەنگەكان لە ئەنجامەكان يان نەبوونی .

3- كرداری هەلبژاردن و ژماردنی تايبەت :

- دوو جۆری دەنگدانی تايبەت هەيە بە پێی دەستەی هەردەنگدارێك : دەنگدانی تايبەت سەبارەت بە لێستەی دەنگداران و دەنگدانی تايبەت بە لاپەرەكانی هەلبژاردنی بە مەرج.

3.أ) دەنگدانی تايبەت سەبارەت بە ليستەی دەنگداران

- هێزی ئاسايشی هەرێم ، پوليس و سوپای عيراقی لە پارێزگاكانی سلەيمانی و هەولێر و دهوَك ، هەروەها كارمەندەكانی وەلات ئەوانەی كاردەكەن لە بەغدا لە دەرەوەی ناوچەی نێوەدەولەتی و توماركراون بۆ بەشداری لە كرداری دەنگدان لە هەريمی كوردستان، هەلدەستن بە دەنگدانی تايبەت .
- كردارەكانی هەلبژاردنی تايبەت بە دەنگدانی تايبەت يەكسانە لەگەل كردارەكانی هەلبژاردن لە ويچستگەكانی ئاسايی، بە هەلاْوێردنی كرداری ژماردن ئەوەی دەكرێت لە بنگەكانی ژماردن سەربە نويسينگەكانی هەلبژاردن لە پارێزگاكە .
- لێستەی دەنگدارانی تايبەت دادەمەزرێت بەپێی ناوەكان ئەوەی پێشكێشكراو لە ڕێی دەسەلاتی هەرێم ، و ئەوەی پشكنين كرا لەگەل لێستەی دەنگداران . تەنها ئەو ناوانەی لە ناو ليستەی دەنگدارانی تايبەت بويان هەيە دەنگ بدەن لە ويستگەكانی هەلبژاردنی دەنگدانی تايبەت .

3.ب) دەنگدانی تايبەت لە لاپەرەكانی هەلبژاردنی بەمەرج :

- بەنداوكراوەكانی شايستە، نەخوشەكانی لە نەخوشكانەكان و ئەندامەكانی ئەم بنگانە لە هەريمی كوردستان توانيان هەيە بۆ دەنگدان لە وێستگەكانی دامەزراو بەم مەبەستە.

هەروەها ، ئەندامەكانى دەستگاى حكومى ئەوانەى لە ناوچەى نێوەدەولەتى لە بەغدا وتوماركراون لە هەرێمى كوردستان، وهەندێك لە تاكەكانى هێزى ئاسايش لە هەرێمى كوردستان لە پاريزگەكانى دياركراو لە دەرەوەى هەرێم .

- هەر ويستگەيێكى تايبەت بە دەنگدانى تايبەت ليستەى دەنگدارانى بەتال هەيە. و لێستەى دەنگداران لە رۆژى هەلبژاردن پر دەكرێت بە پێى لاپەرەكانى دەنگداران ، و هەر دەنگدارێك واژە دەكات لەسەر لێتەى دەنگداران پێش وەرگرتنى لاپەرەكانى هەلبژاردن.
- لەبەر ئەوەى ليستەى دەنگدارانى بەتاڵ كە دامەزراوە لە ماوەى كردارى هەلبژاردن ، دەنگداران هەلدەستن بە دەنگدان بە " لاپەرەكانى هەڵبژاردنى بەمەرج " و مەبەستەكە ئەوەيە كە دەنگدان كراوە لە كاتى هەڵبژاردن، و لە پاش ئەوە زانياريەكانى دەنگداران پشكنين دەكرێت لەگەڵ بنچينەى زانياريەكانى ليستەى دەنگداران لە بنگەى ژماردن پێش كرداى ژماردن. لە كاتى سەلماندنى شايستەى دەنگدارەكە بەپێى ليستەى دەنگداران لە پارێزگاكە ئەوەى دەنگدانى تيا دەكات ، لەو كاتە دەنگى دێتە ژماردن .
- بۆ دابينى نەهێنى دەنگدان لەناو زەرفەكانى هەڵبژاردنى بەمەرج ، لاپەرەكانى هەلبژاردن دادەخرێت و لەناو زەرفى نەهێنى دادەنرێت، و ئەو زەرفانە هيچ زانيارى تايبەت بە دەنگدار تيا نيە . لە كاتى دووپاتكردن لە شايستەى دەنگدار ، زەرفى نەهێنى دێتە لابردن لە زەرفى لاپەرەكانى هەلبژاردنى بەمەرج لە پێش دەستپێكردن بە كردارى ژماردن ، ئەوها لاپەرەكانى هەلبژاردن بە شێوەيێكى نهێنى دەمينێت .

3.ج) كردارى ژماردن لە وێستگەكانى هەڵبژاردنى دەنگدانى تايبەت

- لاپەرەكانى هەلبژاردنى دەنگدانى تايبەت ناهێتە ژماردن لە وێستگەكانى هەلبژاردن، بەلأم لە بنگەكانى ژماردنى سەربە نوسينگەكانى هەلبژاردن لە پارێزگاكە لە هەر سێ پاريزگاى كوردستان. لە پاش كردارى ژماردنى بەشى لە وێستگەى هەلبژاردن بە بەكارهێنانى فورمى 400 (فورمى بە يەك لاكردنى تايبەت بە دەنگدانى تايبەت لە ويستگەكانى هلبژاردن) ، هەموو سەندوقەكانى هەلبژاردن وكەرستەكانى هەستيار دەگوزرێت بۆ بنگەى ژماردن.
- سەندوقەكانى هەلبژاردن دەكرێتەوە و كارى بە يەك لاكردن دەكرێت لە بنگەكانى ژماردن. لە كاتى كە كردارى بەيەك لاكردن جياوازە دياربوو لەسەر سنوورى رێپێدراو لە وێستگەكانى هەڵبژاردنى ئاسايى ، لەو كاتە وردكارى وپشكنين دەكرێت بۆ كەرستەكانى ئەم وێستگەيە.

- له پاش كرداری بەیەك لاكردن، كرداری پشكنین له شایستەی دەنگدار تەواو دەكرێت سەبارەت بە لاپەرەكانی هەڵبژاردنی بەمەرج ، و جیٚ بەجێكردنی كرداری ژماردنی لاپەرەكانی دەنگدانی تایبەت بۆ هەر وێستگەییێك له وێستگەكانی هەڵبژاردن .
ئەنجامەكان تۆماردەكرێت لە فۆرمی 403 (فۆرمی بە یەك لاكردن و ئەنجامەكان لە بنگەی ژماردنی تایبەت بە هەلبژاردنەكانی پە رلەمان) و فۆرمی 404 (فۆرمی بە یەك لاكردن و ئەنجامەكان لە بنگەی ژماردنی تایبەت بە هەلبژاردنەكانی سەروكایەتی) و ئەوەی دەگوێزرێتەوە یەك دوای یەك بۆ بنگەی تۆماركردن لە بەغدا بەمەبەستی كوكردنی ئەنجامەكان.
- لەو كاتەی كە كردارەكانی بەیەك لاكردن وپشكنین جیٚ بەجیٚ دەكرێت لە پاش رۆژی دەنگدانی تایبەت 23 تەمموز ، بەڵكو توانا نەبێت بۆ دەستپێكردن بە كرداری ژماردن تەنها لەپاش روژی هەلبژاردنەكان 25 تەمموز 2009 .

بۆ زانیاری زیاتر تكایە سەرەدانی ماڵپەری كومیسون بكەن " http:/www.ihec.iq "